

Kongen, kopperne og penicillinet

Lægernes brug af kør i behandlingen af kopper fremkaldte en uro i befolkningen (engelsk karrikaturtegning fra 1802)

Menneskets kamp mod sygdom og lidelse har altid eksisteret. På samme vis har medicinmænd, ”kloge koner” og læger igennem tiderne tilbudt at hjælpe den syge. Senere er den danske stat begyndt kampen mod sygdom med et ”sundhedsvæsen”.

I vor tid kan man helbrede sygdomme, som tidligere var livsfarlige. I dag dør ingen børn af lungebetændelse, men det gjorde mange børn for to hundrede år siden. Dengang behandlede man sygdommen ved at tappe en skål blod fra en blodåre og lave et kunstigt sår på brystkassen. Det havde næppe den store virkning på lungebetændelsen. Men hvornår fik lægerne og staten succes i kampen mod sygdom? Hvornår forsvandt de første epidemier?

Koen og kopperne

Gå ind i medicinhistorien på 1. sal og find svedekassen ved vinduet. Til venstre for den finder du "epidemihjørnet", hvor der i midten findes en montre. Den indeholder noget om kopper, som var en farlig børnesygdom i gamle dage.

Kig på billedet af pigen på nederste hylde.

- *Hvad hedder de mange blærer, som hun har i ansigtet?*

- *Hvorfor forsvandt kopperne i 1800-tallet?*

- *Hvorfor hedder det vaccination?*

I montren kan du se nogle gamle vaccinationslanser.

- *Hvilket materiale blev brugt til at fremstille håndtaget på lanserne i 1800-tallet?*

Frederik VI lovgav om koppevaccination

Koppevaccinationerne blev så stor en succes, at den danske konge Frederik VI besluttede, at alle børn i landet skulle vaccineres. Nu skulle alle have en "attest", som viste at de var vaccineret.

Kig på den forreste blå attest.

- *Hvilket år er den fra?*

Kig i nederste højre hjørne.

- *Hvem skulle skrive under?*

- *Hvornår skulle attesten fremvises?*

Kongen ønskede, at alle blev vaccineret hurtigst muligt. I begyndelsen var det vanskeligt at få vaccineret den danske befolkning, fordi der var egne af landet, som ikke havde en læge.

Find teksten om "Kopper" på den store planche ved siden af skelettet. Læs de nederste to afsnit.

- *Hvem vaccinerede udover læger?*

I 1900-tallet har lægevidenskaben udviklet mange andre vacciner.

- *Er du blevet vaccineret? Kender du til sygdomme, som du er blevet vaccineret imod?*

Folkesygdommen tuberkulose

Gå hen til montren med mikroskoperne overfor skelettet.

- *Hvor mange mikroskoper kan du finde fra 1800-tallet?*

Kig på planchen på nederste hylde.

- *Hvad var det for noget, som danskeren Hans Christian Gram fandt ud af at farve, så man kunne se det i mikroskopet?*

I 1800-tallet fandt man ud af, at bakterier kunne trænge ind i menneskets organisme og fremkalde sygdom.

Kig på den store planche til højre for mikroskoperne.

I nederste højre hjørne findes et mikroskopisk billede af en bakterie (se pilen).

- *Tegn den forstørrede bakterie.*

Mikroskop fra 1890

Gå hen til den store gulvmontre i epidemihjørnet. Kig på brystkassen fra en patient, hvor bakterierne angreb rygsøjlen. Sammenlign den med det normale skelet i montren ved siden af.

- *Hvad har bakterierne gjort ved rygsøjlen?*

Kig på glaskaret med de syge lunger ved siden af.

- *Hvad hostede tuberkulosesyge op?*

Kig på nederste hylde.

- *Hvad står der på metalskiltet?*

- *Nævn andre genstande på samme hylde, som handler om menneskets sput?*

I begyndelsen af 1900-tallet var sputteri et stort problem på gaden og i kirker, hvor det var almindeligt at spytte på gulvet. Derfor satte man skilte op.

- *Hvorfor ville man have standset sputteriet? Hvorfor gemte tuberkulosepatienter deres sput i flasker?*

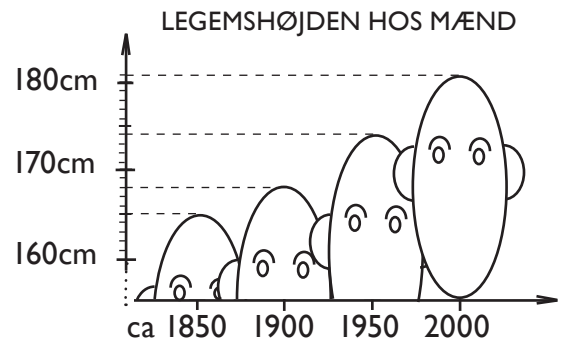
Tuberkulose var en meget almindelig sygdom for 100 år siden. Hvis du har oldeforældre, vil de kende til personer, som døde af tuberkulose. Antallet af syge faldt meget i løbet af 1900-tallet. I dag er tuberkulose en meget sjælden sygdom.

I 1921 begyndte man at vaccinere mod sygdommen. Man mener dog, at tuberkulosen forsvandt, fordi det danske samfund blev rigere. Boligerne blev større. Byerne fik kloakker og rent drikkevand, hvilket forhindrede smitsomme sygdomme i at brede sig. Folk tjente flere penge, så de kunne købe bedre mad og børnene kunne blive mætte.

Kig på figuren over legemshøjdens udvikling i 1900-tallet.

- Angiv den gennemsnitlige højde for en mand i år
 2000 _____ cm
 1850 _____ cm
 Hvad er forskellen? _____ cm

- Hvorfor steg legemshøjden?

I dag kan man ikke finde skilte, som forbyder spytteri på gaden. Man skal heller ikke fremvise en vaccinationattest for at begynde i skolen.

- Hvad gør man i stedet for at holde øje med, at alle skoleelever er raske?

Penicillin – et medicinsk mirakel

Gå ned i stuetagen med den hestetrukne ambulance og find gulvmontren med lægemiddelpakninger og en gammel vægt.

- I hvilket årstal blev det første penicillin fremstillet i Danmark?

Kig på planchen med avisoverskrifter.

- Skriv tre ord, som fortæller, at lægemidlet penicillin var en succes.

I 1944 ønskede tyskerne at få del i den danske penicillin. Det fik de ikke lov til.

- Prøv at gæt hvorfor de ikke fik lov.

Velstand og lægevidenskab

I opgaverne har vi fortalt om årsager til, at epidemier er sjældnere i vor tid.

- Skriv mindst tre årsager til, at vi i dag er plaget af færre epidemiske sygdomme end for 200 år siden.